Sylwester Szafarz

KU DRUGIEMU „ZŁOTEMU DZIESIĘCIOLECIU”

Na świecie dzieją się bez przerwy doniosłe wydarzenia, które mają znaczny wpływ na teraźniejszość i na przyszłość naszej cywilizacji, także naszego kraju. Jednak wielka szkoda, że wydarzenia te są lekceważone i pomijane milczeniem w Polsce, zarówno w kołach decydentów, jak i w mediach oraz nie docierają do świadomości społeczeństwa, utrzymywanego niezmiennie w błogiej niewiedzy, w zaściankowości, w izolacji i w sławetnym „polskim grajdołku”. Do takich doniosłych wydarzeń globalnych zaliczyć trzeba niedawną X Konferencję na „szczycie” BRICS (25 – 27 lipca 2018 r., w Johannesburgu, RPA) – z udziałem najwyższych przywódców 5 mocarstw BRICS oraz około 1.000 delegatów z tych krajów (ministrów, przedsiębiorców, finansistów, uczonych i in.). Na obrady zaproszono też gości: prezydentów Turcji (Recep Tayyip Erdogan), Argentyny (Mauricio Macri) oraz szefów wielu państw afrykańskich. Dzieje się to w ramach rozszerzania współpracy BRICS z krajami nie członkowskimi oraz realizowania koncepcji „BRICS plus” i tzw. „outreach program”. W ramach tego programu, np. Prezydent Chin i Premier Indii odwiedzili wiele krajów afrykańskich tuż przed rozpoczęciem Konferencji.

W BRICS panuje przeświadczenie, iż kolejne 10 lat, zapoczątkowane przez Konferencję w Johannesburgu, będzie drugim „Złotym Dziesięcioleciem” („Golden Decade”) w rozwoju tej Organizacji. Nie są to oczekiwania bez pokrycia. I rzeczywiście, treści i uchwały Konferencji oznaczają olbrzymi jakościowy i innowacyjny krok do przodu w ramach IV rewolucji przemysłowej. Ton w obradach nadał Prezydent Xi Jinping, precyzując owe rewolucje: I – wprowadzenie mechanizacji w gospodarce (XVIII wiek); II – zastosowanie elektryczności (XIX wiek); III – epoka informatyczna (XX wiek) i IV – postęp w nauce, w technice i w przemyśle (wielkie systemy danych, sztuczna inteligencja, nowe modele technologii i przedsiębiorczości itp.; XXI wiek i n.). W konsekwencji, obrady przebiegały pod hasłem: „BRICS w Afryce: współpracujmy na rzecz całościowego rozwoju i dobrobytu dla wszystkich (wspólnego dobrobytu) w ramach IV rewolucji przemysłowej”.
Mocarstwa BRICS stanowią, łącznie, największy rynek na świecie: 42% ogółu ludzkości, 30% terytorium kuli ziemskiej i 18% wartości globalnych obrotów handlu zagranicznego; dysponują one prawie 5 bln USD rezerw walutowych. Łączna wartość produktu krajowego brutto tych mocarstw wynosi 18,6 bln USD (w kategoriach nominalnych), czyli 23,2% światowego produktu brutto oraz ponad 40 bln USD (w kategoriach PPP = purchasing power partity, czyli parytetu siły nabywczej). Podobna sytuacja istnieje w pozostałych kategoriach światowych wskaźników makroekonomicznych. Tak więc, BRICS jest już (po pierwszym „złotym dziesięcioleciu”) niezwykle poważną - wiodącą siłą moralną i materialną oraz teoretyczną i praktyczną na świecie, z którą trzeba się liczyć i wiązać uzasadnione nadzieje.

PRZEMÓWIENIA PRZYWÓDCÓW

na sesjach plenarnych i na wielu innych forach (np. forum businessu) , każdy z przywódców wniósł cenny i interesujący wkład do skarbnicy obrad Konferencji, pod ww. tematem wspólnym. Na tym właśnie polega też jej wyjątkowy i bezprecedensowy dorobek. Były to stosunkowo krótkie, ale dosadne i nowatorskie przemówienia. Trudno wyrazić, pokrótce, całe bogactwo i różnorodność ich treści. Przeto, zwróćmy jedynie uwagę na priorytetowe elementy tych wypowiedzi:

B – Brazylia: Prezydent Michel Temer znalazł się w nieszczególnej sytuacji na Konferencji, m.in. pod zarzutem, że Bazylia jest za mało aktywna w ramach BRICS. Chociaż kraj ten wychodzi powoli z niedawnej zapaści kryzysowej i nie cierpi zbytnio wskutek sankcji trumpowskich, to jednak sam Pan Prezydent obciążany jest poważnymi zarzutami korupcyjnymi; a jego standing i autorytet w kraju jest dość niski. Co więcej, w październiku 2018 r., w Brazylii odbędą się wybory powszechne. Faworytem jest przedstawiciel radykalnej prawicy, Jair Bolsonara (25% popularności) przed Ciro Gomesem z centrolewicy (12% w sondażach). Przyszłość prezydentury brazylijskiej rysuje się więc niepewnie, a przecież Brazylia obejmuje obecnie przewodnictwo w BRICS (na 1 rok), a XI Konferencja ma odbyć się w jej stolicy, Brasilii, w 2019 r. Dlatego też, podobnie jak w przypadku RPA i Afryki, Brazylia będzie nalegać na to, aby BRICS zwracał większą uwagę na rozwiązywanie problemów Ameryki Południowej i poszczególnych krajów tego kontynentu (np. Wenezueli).
Póki co, jednak, Prezydent Brazylii, podkreśla znaczenie poszukiwania nowych form współpracy w ramach BRICS i tworzenia wielostronnego (wielobiegunowego) świata. Niezbędna jest także większa otwartość BRICS na otoczenie zewnętrzne, efektywniejsze zwalczanie izolacjonizmu i protekcjonizmu z eksponowaniem faktu, iż Brazylii zależy coraz bardziej na rozwijaniu współpracy z pozostałymi partnerami z BRICS-u, wśród których wiodącą rolę odgrywają obecnie Chiny. Czołowe miejsce w ramach tej współpracy Brazylia przypisuje wymianie handlowej, nauce i technice, kontaktom dyplomatycznym, Bankowi Rozwoju i tworzeniu funduszu rezerw walutowych;

R – Rosja: jak zwykle, głos Prezydenta Władimira Putina zabrzmiał donośnie i przekonująco również na analizowanej Konferencji. Na początku, wspomniał on o historycznej roli Nelsona Mandeli, przywódcy walki z apartheidem i ojca współczesnej RPA. Niezbędne jest umacnianie partnerstwa strategicznego między mocarstwami BRICS w zwalczaniu globalnych patologii, słabości i niedomagań rozwojowych. Współczesna tzw. „rewolucja cyfrowa" powinna być skrupulatnie analizowana pod kątem jej wpływu na rozwój naszej cywilizacji oraz pozytywnych i negatywnych efektów, jakie może ona wywołać dla człowieczeństwa. Dzięki tej rewolucji powstają nowe branże w gospodarce i w innych dziedzinach, zwiększa się wydajność pracy i efektywność wytwarzania, tworzone są nowe technologie itp. Również w Rosji, cyfryzacja stanowi już priorytet w rozwoju społeczno-gospodarczym, przy czym oczekuje się, że - dzięki niej - wydajność zwiększy się o 30% w tymże rozwoju.
W świetle tych wydarzeń, konieczne jest doskonalenie współpracy w ramach BRICS w zakresie cyfryzacji, zwiększanie wymiany handlowej, wzajemnych inwestycji, intensyfikacja bezpośrednich kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami, realizowanie przedsięwzięć wielostronnych itp. Prezydent pozytywnie ocenił funkcjonowanie Nowego Banku Rozwoju oraz tworzenie rezerw walutowych w krajach BRICS. Zaapelował także o rozszerzanie współpracy między nimi w sferze społecznej i humanitarnej;
I – Indie: przemówienia Premiera Narendra Modi na Konferencjach BRICS (i nie tylko tam)

charakteryzują się głębią analizy, refleksją filozoficzną eksponowaniem priorytetowych problemów i prezentowaniem nowatorskich postulatów. Tak było i tym razem, w Johannesburgu. Pan Premier wykazuje także niezwykłą zręczność dyplomatyczną w swej delikatnej grze geopolitycznej pomiędzy partnerami z BRICS, szczególnie Rosją i Chinami oraz USA, UE i in. Premier Indii dostrzega konieczność wypracowania nowych strategii rozwojowych i planów działania dla BRICS na następne dziesięciolecie oraz wdrażania nowego ładu światowego – wielostronnego (wielobiegunowego), opartego o normy prawa. Indie dążyć będą do tego, aby przyszłe dziesięciolecie (i dalsze dekady) były okresem pokoju, harmonii oraz wspólnego rozwoju i dobrobytu (prosperity), w warunkach rewolucji naukowo-technicznej i przemysłowej oraz postępu gospodarczego.
Dlatego też niezbędne jest położenie kresu wojnie gospodarczej i protekcjonizmowi na świecie, wprowadzenie znacznych ułatwień dla robienia interesów („…ease doing business…"), usuwanie barier i przeszkód występujących w wymianie handlowej oraz rozszerzanie tej wymiany, tworzenie w niej nowych możliwości współpracy, szczególnie w zakresie inwestycji, stymulowanie innowacji oraz usuwanie „wąskich gardeł" w wymianie handlowej pomiędzy państwami BRICS. Należy dążyć do precyzyjnego określenia i prognozowania wszelkich konsekwencji IV rewolucji przemysłowej, nie zapominając, przy tym, o wymaganiach i o walorach humanitarnych (ludzkich – „human values"). Bez wątpienia, ludzkość wkracza w nowy etap swego rozwoju i staje przed nie spotykanymi wcześniej wyzwaniami. Kolosalne znaczenie ma, w związku z tym, doskonalenie i modernizacja systemów edukacyjnych i przygotowanie obywateli do tej perspektywy. Indie już tak postępują. Również BRICS musi uporać się z tymi wyzwaniami, przewidywać konsekwencje zmian i rozwiązywać bezprecedensowo nowe problemy.
Premier N. Modi określił też trzy priorytetowe kierunki doskonalenia współpracy pomiędzy mocarstwami członkowskimi BRICS, a mianowicie: - ulepszanie formalnego (oficjalnego) współdziałania na arenie międzynarodowej (dyplomatycznego); - zwiększanie efektywności współdziałania pomiędzy instytucjami rządowymi, przedsiębiorstwami państwowymi i zjednoczeniami tych przedsiębiorstw; - doskonalenie współpracy pomiędzy społeczeństwami obywatelskimi i rozwijania wymiany między obywatelami (people-to-people cooperation).

C – Chiny: ze szczególnym zainteresowaniem oczekiwano na główne przemówienie Pana Xi Jinpinga, Prezydenta Chin, które odgrywają coraz bardziej aktywną i innowacyjną rolą w ramach BRICS. Prezydent nie zawiódł tych oczekiwań. Za jeden z najważniejszych priorytetów współczesności uznał zniwelowanie i usunięcie braku równowagi rozwojowej pomiędzy Południem i Północą kuli ziemskiej; a także zaprzestanie konfliktów globalnych, regionalnych i lokalnych oraz protekcjonizmu i unilateralizmu. Zamiast istniejącego nieładu i chaosu, należy budować społeczność światową na zasadach wspólnej przyszłości dla całego rodzaju ludzkiego. Jak widać, Prezydent ChRL skoncentrował się raczej na globalnych sprawach politycznych i strategicznych oraz na perspektywicznych zadaniach BRICS.
Głównymi celami BRICS na obecnym etapie drugiego „złotego dziesięciolecia" powinny być: - uruchomienie w pełni olbrzymiego potencjału współpracy gospodarczej państw BRICS, zliberalizowanie i wprowadzenie ułatwień w handlu wzajemnym, zwalczanie protekcjonizmu oraz realizowanie innowacyjnego rozwoju; - zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa na świecie w warunkach wielostronności (multilateralizmu, wielobiegunowości…), przestrzeganie norm prawa międzynarodowego, postanowień Karty Narodów Zjednoczonych oraz stosowanie metod dialogu i konsultacji w spornych sprawach międzynarodowych; - rozwijanie i wzbogacanie

wszechstronnej współpracy między społeczeństwami mocarstw BRICS, z których każde reprezentuje unikalną i odwieczną cywilizację; - tworzenie gęstej sieci powiązań partnerskich z podmiotami z poza BRICS, w ramach instytucji BRICS plus, zgodnie z uchwałą w tej sprawie podjętą na IX Konferencji na „szczycie" w Xiamen (ChRL), w 2017 r. Chodzi, przy tym, o rozszerzanie „kręgu przyjaciół" BRICS („circle of friends of BRICS").

S – South Africa (Afryka Południowa): jako gospodarz Konferencji, nowy Prezydent RPA, Cyril Ramaphosa, omówił, zgodnie z głównym tematem i z afrykańskiego punktu widzenia, doniosłą rolę innowacyjności w rozwoju naszej cywilizacji. Stanowi to olbrzymi jakościowy skok naprzód („quantum leap") nie tylko w postępie naukowo-technicznym, lecz również w kompleksowym (całościowym) rozwoju w dążeniu do wspólnego dobrobytu („shared prosperity"). IV rewolucja przemysłowa wprowadzi liczne kraje na nową ścieżkę prowadzącą do owego dobrobytu, powodując gruntowne przemiany w rozwoju całych społeczeństw.
W obliczu współczesnej rewolucji cyfrowej, BRICS nie powinien być jedynie konsumentem nowych technologii, lecz, nade wszystko, promotorem i czynnikiem stymulującym innowacyjność – głównie z myślą o krajach rozwijających się, którym IV rewolucja przemysłowa daje szansę postępu na zasadzie żabich skoków („frog leaps"). W tym duchu, RPA postuluje konieczność rozwijania handlu i inwestycji w ramach BRICS oraz deklaruje gotowość do uczestniczenia we wspólnych przedsięwzięciach dla realizacji koncepcji nowego szlaku jedwabnego, tzw. inicjatywy pasa i szlaku („Road and Belt Initiative").
Dotychczasowe przykłady wpływu nowoczesności i innowacyjności na rozwój są już dobrze widoczne w Afryce – np. upowszechnienie telefonii komórkowej. Natomiast pilną potrzebą jest obecnie modernizacja systemów edukacyjnych, wprowadzenie ułatwień dla inwestorów zagranicznych, szczególnie w sferze innowacyjności, zwiększenie wsparcia dla lokalnych przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich itp. Pan Prezydent zaproponował także utworzenie specjalnego systemu partnerskiego w ramach BRICS na rzecz Nowej Rewolucji Przemysłowej. W sumie, władze RPA, jako gospodarze Konferencji po raz drugi (poprzednia V-ta odbyła się w Durbanie, w 2013 r.) znakomicie wywiązali się ze swych powinności.

DEKLARACJA Z JOHANNESBURGA

Na zakończenie obrad, uczestnicy Konferencji przyjęli Deklarację końcową w 102 punktach (tzw. Johannesburg Declaration) wraz z załącznikiem, który jest planem działania na przyszłość . Jest to zasadniczy i dość obszerny dokument o charakterze merytorycznym (23 strony w wersji angielskiej) – jako zwarta i logiczna całość. W Deklaracji odzwierciedlono, w maksymalnie syntetycznej formie, całe bogactwo i różnorodność dorobku Konferencji oraz planów i zamiarów BRICS na przyszłość. W niniejszej części opracowania ograniczam się jedynie do ogólnej i ramowej charakterystyki dokumentu, który, w całości i w wersji angielskiej, jest dołączony, jako odrębny link, do tegoż opracowania. Bez wątpienia, warto zapoznać się z oryginałem Deklaracji, gdyż wyznacza ona kierunki i treści coraz aktywniejszej i pełnej determinacji batalii BRICS o nowy, lepszy świat oraz o wspólną przyszłość i o dobrobyt dla całej ludzkości.
Na wstępie, Konferencja oddała hołd pamięci Nelsona Mandeli, z okazji 100 jego urodzin oraz wyraziła uznanie dla jego zasług w walce o demokrację i o pokój na świecie. Ponowiła ona poparcie BRICS dla zasad wzajemnego poszanowania, równości i suwerenności, demokracji, kompleksowości (w rozwoju) i rozszerzania współdziałania w oparciu o 3 filary: - współpraca

gospodarcza; - pokój i bezpieczeństwo i – wymiana społeczna.
II rozdział Deklaracji poświęcony jest potrzebom umacniania wielostronności (multilateralizmu, wielobiegunowości), doskonalenia zarządzania globalnego i sprostania wspólnym wyzwaniom. BRICS ponownie wyraża pełne poparcie dla ONZ i dla Karty Narodów Zjednoczonych oraz dla programów ONZ-owskich, jak np. w sferze zmian klimatycznych i ochrony środowiska naturalnego. Z kolei, rozdział III zatytułowany jest: „Umacnianie i doskonalenie współpracy BRICS w dziedzinie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego". De facto, stanowi on uaktualniony program budowania świata bez wojen i bezpiecznego (dla wszystkich). To wielkie dokonanie Konferencji w Johannesburgu. BRICS odnosi się do wszystkich ognisk zapalnych na świecie (Palestyna, Syria, Afganistan, Półwysep Koreański, terroryzm i in.) oraz postuluje rozwiązywanie konfliktów drogą dialogu i konsultacji dyplomatycznych.
Rozdzial IV Deklaracji dotyczy poczynań partnerskich BRICS zmierzających do odrodzenia gospodarki światowej, do zreformowania globalnych instytucji gospodarczych i finansowych oraz IV rewolucji przemysłowej, do zwalczania biedy oraz innych plag i patologii cywilizacyjnych (korupcja itp.), szczególnie w Afryce. Rozdział V poświęcony jest wymianie społecznej oraz wszelkim zagadnieniom i potrzebom służącym polepszaniu doli obywateli świata – zgodnie z nadrzędną dewizą BRICS („People first…").
W załączniku do Deklaracji: „Annex 1: Johannesburg Plan of Action" wymieniono 72 najróżnorodniejsze przedsięwzięcia zrealizowanie podczas przewodnictwa RPA w BRICS w minionym roku. Wynika z nich przebogaty plan działania na przyszłość w najważniejszych dziedzinach działalności tej Organizacji. Odnotowano także 41 rozmaitych imprez resortowych na wysokich szczeblach (ministerialnych itp.), zrealizowanych podczas tegoż przewodnictwa. W sumie, bilans dokonań jest zaiste imponujący – tylko w ciągu jednego roku. Następny Przewodniczący BRICS, Brazylia, stanie więc przed nie lada wyzwaniem, aby sprostać ww. pozytywnej konkurencji ze strony RPA.

UWAGI KOŃCOWE

Dorobek obrad Konferencji w Johannesburgu, choć w powyższym ujęciu skrótowym i syntetycznym, mówi sam za siebie i nie wymaga szerszych komentarzy i ocen. Niemniej, warto zwrócić uwagę na kilka najważniejszych aspektów tej Konferencji, które mieć będą kolosalne znaczenie jakościowe i strategiczne nie tylko dla BRICS, ale dla przyszłości całej naszej cywilizacji, a mianowicie:
- wbrew opiniom przeciwników, Konferencja stanowi jednoznaczne potwierdzenie dynamicznego rozwoju BRICS w ciągu minionego „złotego dziesięciolecia" i wzniesienia się na znacznie wyższy (jakościowo) etap tegoż rozwoju na progu drugiego „złotego dziesięciolecia". Jest to fenomen bez precedensu w historii państwa, prawa, gospodarki i spraw międzynarodowych w całej ewolucji naszej cywilizacji;
- państwa o najstarszych kulturach wiodą prym w modernizacji i w ulepszaniu świata; BRICS potwierdził w Johannesburgu swe dążenie do radykalnej przebudowy świata, jego modernizacji i „uczłowieczenia" oraz eliminowania patologii i słabości globalnych, które powodują, iż życie na Ziemi przypomina większości obywateli raczej „piekło" niż „niebo". Programy BRICS, dla całej ludzkości (wspólna przyszłość dla wszystkich) stanowią realną wizję i nadzieję na uratowanie ludzkości;
- kolosalne znaczenie ma elastyczne i szybkie dostosowanie się BRICS do przemian innowacyjnych (IV rewolucja przemysłowa, cyfryzacja itp.), wykorzystanie bezprecedensowych

możliwości rozwojowych z tym związanych, z jednoczesnym braniem pod uwagę plusów i minusów wynikających z tych burzliwych przeobrażeń. Np. niepewne, a nawet bardzo groźne mogą być konsekwencje stosowania sztucznej inteligencji, gdyby miała ona wymknąć się spod kontroli naturalnej inteligencji; ryzyko takie narasta coraz bardziej;
- znamienna dla globalnej strategii BRICS jest zmiana filozofii, teorii i praktyki budowania przyszłego lepszego świata. Od pierwszych wojen (w 3.100 r. p.n.e. o zjednoczenie Południowego i Północnego Egiptu) po dzień dzisiejszy ludzie usiłowali rozwiązywać swe problemy głównie przemocą i metodami siłowymi. Przelano oceany krwi i wzniesiono góry nieszczęścia ludzkiego. Ale wiele problemów nie rozwiązano. Zdobycze IV rewolucji przemysłowej nasilają już… jakościowy wyścig zbrojeń (np. wojska kosmiczne w USA). Grozi to unicestwieniem życia na ziemi. Natomiast BRICS proponuje pokojową wizję rozwoju cywilizacji;
- charakterystyczną cechą koncepcji BRICS-owskich jest humanizacja rozwoju, położenie nacisku na dobro człowieka, eliminowanie istniejących przejawów niesprawiedliwości, patologii i dysproporcji w sytuacji obywateli (np. przepaści między Południem i Północą, między bogatymi i biednymi itp.). Na Konferencji potwierdzono, iż innowacje i nowe zdobycze wynikające z IV rewolucji przemysłowej mogą i powinny służyć realizacji tych celów i zadań, podobnie jak doskonalenie systemów edukacyjnych itp.;
- w sumie, Konferencja w Johannesburgu potwierdziła, iż, w naszych czasach, BRICS jest, na dobrą sprawę, jedyną instytucją globalną zdolną do realizowania tych wzniosłych acz niezwykle trudnych zadań. Przy tym BRICS nie popada w izolacjonizm, wychodząc szeroką ławą do innych: ONZ, rozmaite organizacje i instytucje post jałtańskie, współczesne organizacje międzynarodowe, wszyscy ludzie dobrej woli, BRICS plus, oureach program itp. Ciekawe, jak na propozycje BRICS odpowiedzą zwolennicy starego? W każdym razie, nieuchronna pokojowa rywalizacja i konfrontacja nowego ze starym mieć będzie rozstrzygające znaczenie dla przyszłości naszej cywilizacji.

Sylwester Szafarz

Załącznik: Deklaracja z Johannesburga (wersja oryginalna).